

Ivan PETELEN

NAVRHOVANIE INTERIÉRU – ARCHITEKTÚRA ALEBO DIZAJN ?

Dôvody prečo si človek vytvára vnútorný priestor sú rôzne. Ľudská potreba prístrešia bola asi prvým stimulom na vytvorenie priestoru vôbec. Na začiatku to bol hlavne utilitárny dôvod - ochrana pred počasím, nepohodou a zverou. Neskôr aj estetická funkcia, túžba odlišovať sa, či zaradiť sa do tej "správnej" spoločenskej vrstvy a pod. Vytváranie vnútorných priestorov sa stalo cieľom architektonickej tvorby. Vnútorný priestor bez exteriéru môže byť, ale architektúra bez interiéru nie je. Má vôbec zmysel hovoriť o interieri bez architektúry? Zrejme áno. Napr. môže existovať interiér v jaskyni, v skale.

Obydlie v skale. CHKO, Brhlovce.

Múzeum v skale. Mönchsberg, Salzburg, Hollein.

V objekte môžeme interiér rekonštruovať bez zásahu do vonkajšieho objemu, v extrémnom prípade môžeme vybúrať takmer všetko. Ak ostane len statická funkcia stavebnej konštrukcie a obvodová klimatická bariéra - môže byť interiérom aj všetko čo je prilepené k múrom, stĺpom, podlahe, stropu? Je ešte potrebný mobiliár? Takéto otázky si môže klásiť každý, kto chce formulovať, čo je to vlastne interiér, čo je to navrhovanie interiéru.

Realizácia architektonického diela zamestnáva množstvo profesii. Na 1 stavbára je nadviazaných sekundárne ďalších 7 - 10 odborníkov z iných špecializácií. /1/ Realizácia dobrého dizajnérskeho produktu pomáha podniesť výrobu i predaj z hospodárskeho a ekonomickeho hľadiska. Zjednodušene možno povedať, že obe profesie - architektúra a dizajn - svojou komplexnou činnosťou pomáhajú vytvárať nové možnosti zamestnania, sú celospoločenským, najmä ekonomickým prínosom. Navyše dobrá architektúra a dobrý dizajn zvyšujú estetické povedomie výrobcu, zákazníka a neobornej verejnosti. Dobrá architektúra a dizajn sú tak spoločenskou nutnosťou. Dobrá architektúra a dizajn znamenajú aj kvalitné vnútorné a obytné prostredie. Dobrá architektúra a dizajn znamenajú kvalitu životného štýlu. Zovšeobecnené možno povedať, že dobrá architektúra a dizajn nie sú len vecou jednotlivca, ale celej spoločnosti.

Ako vzájomne súvisia architektúra, interiér a dizajn?

Všetky ich vzájomné vzťahy sú vždy súčasťou väčšieho celku - životného prostredia, ktorého sme súčasťou. Životné prostredie môžeme rozdeliť na tri základné konvergentné/vzájomne súvisiace/ oblasti:

- prírodné prostredie,
- umelé hmotné prostredie,
- sociálne prostredie.

Tvorba vnútorného priestoru je tvorbou umelého hmotného prostredia. Človek tvorí so svojím prostredím systémový celok. Ich vzájomný vzťah je zložitý a mnohovzťažný, pričom človek v ňom zohráva aktívnu úlohu, ovplyvňuje ho a modifikuje na základe vlastných potrieb. Aktívnym pôsobením na svoje životné prostredie, zásahmi do jeho pôvodnej podoby, nadobúda okolité prostredie kvalitatívne nové formy. Pre človeka a jeho život je rozhodujúce najmä obytné - bytové a pracovné - prostredie, ktoré je často syntézou umelo vytvoreného prostredia a prírody. Vytváranie vnútorných priestorov je hlavnou poznanávacou charakteristikou architektonickej tvorby. Architektúra vytvára základný priestorový rámec pre interiérovú tvorbu. /2/ Hranice medzi architektonickou, interiérovou a dizajnérskou tvorbou nie je možné presne stanoviť. Oblasti ich pôsobenia sa navzájom prelínajú. Interiérová tvorba zámerne vytvára prostredie bezprostredne určené pre život človeka. V ňom dochádza

k najosobnejšiemu kontaktu s prostredím, ale aj s jeho prvkami. Kedže sa človek pohybuje vo vnútorných priestoroch väčšinu svojho života (zvykne sa uvádzať 70 až 80%) - môžeme povedať, že kvalita interiérov priamo podmieňuje kvalitu nášho života. Spätnú väzbu môžeme označiť ako výchovu prostredím a interiérový priestor (umelé hmotné prostredie) sa na tom podieľa významnou mierou. /3/ Na tvorbe interiéru sa spoločne podielajú architekti i dizajnéri a tak môžeme konštatovať, že jeden zo základných aspektov spájajúcich architektonickú a dizajnérsku tvorbu je spoločná snaha o zvyšovanie kvality a kultúrnej úrovne prostredia - prostredia pracovného, bytového i pre voľný čas. Bez ambícií o exaktné formulácie sa pokúsim priblížiť vzájomné významové vzťahy spomenutých profesii.

Čo je architektúra?

Je to staviteľské umenie? Zaužívaná je aj formulácia – že je to matka umenia. Architektúra /angl. architecture/, /4/ je označenie pre staviteľské umenie, má pôvod v gréckom a vzniklo spojením dvoch slov *archi* (prvý, počiatok) a *tekton* (tesár). Zo slovníka cudzích slov je to „umenie esteticky a účelne navrhovať budovy, objekty, stavby a ich celé súbory, ďalej pamätníky a rôzne architektonické doplnky pre životné a estetické potreby jednotlivca alebo spoločnosti, alebo staviteľské diela, stavby, budovy, objekty“. /5/ Architekt je „navrhovateľ, autor konštrukčných a umeleckých plánov stavby, úpravy miest, vnútorného zariadenia a pod.“ /6/ Základným rysom architektúry je jej trojrozmernosť, resp. tvorba objemu.

Je architektúrou už hrubá stavebná konštrukcia, fasáda, stavebný exteriér a stavebný interiér? Interiér je najčastejšie ohraničený architektonickou stavebnou štruktúrou, ktorá mu dáva základnú priestorovú charakteristiku.

Určuje, stanovuje veľkosť a jeho tvar. „Architektonický plášť“ určitej konštrukcie a tvaru, teda dom, vzniká preto, aby mohol existovať organizovaný vnútorný priestor. Žiadne činnosti sa v ňom však nemôžu odohrávať izolované od predmetov a jeho funkčného zariadenia. /13/ Preto priestor sám o sebe nestačí. S určitým nadšadením možno konštatovať, že byt bez zariadenia je nezmysel a žiť bez vecí, formujúcich interiér jednoducho nie je možné. Tak isto dom, ktorý nikto nevyužíva, nie je skutočným domom. /7/ Pokial dom vytvorený stavebnou konštrukciou nemá funkčné využitie, nie je účelne a esteticky zariadený a aj využívaný, nemôžeme hovoriť o architektúre v pravom zmysle slova. A tak možno konštatovať, že architektúra sa môže formovať aj zvnútra.

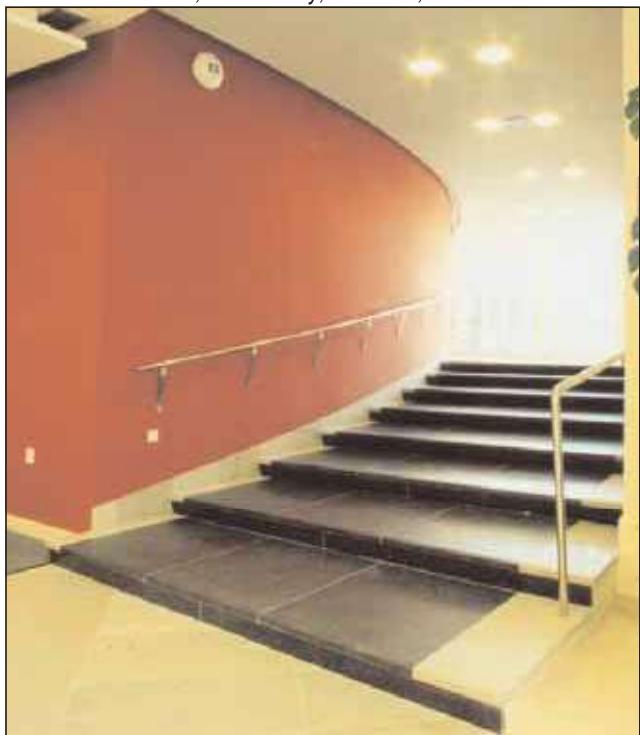
Čo je to dizajn?

Slovo dizajn/design má svoj pôvod v latinskom slovase designo, designare, s významom označovať, vyobrazovať, zvoliť na ďalšie obdobie, poriadať, vystrájať. Z latinčiny ho prevzala angličtina, kde podľa významovej štruktúry predstavuje rôzne činnosti a ich výsledky. Dizajn má mnoho podôb a možno povedať, že žiadna z definícií nie je vyčerpávajúca. Jedna z nich je napr. citát zo

Allianz Slovenská poistovňa. Banská Bystrica.
I. Petelen, V. Barlok, M. Hronský, P. Daniel.

Krajský úrad. Banská Bystrica.
I. Petelen, M. Hronský, P. Daniel, J. Chrobák.

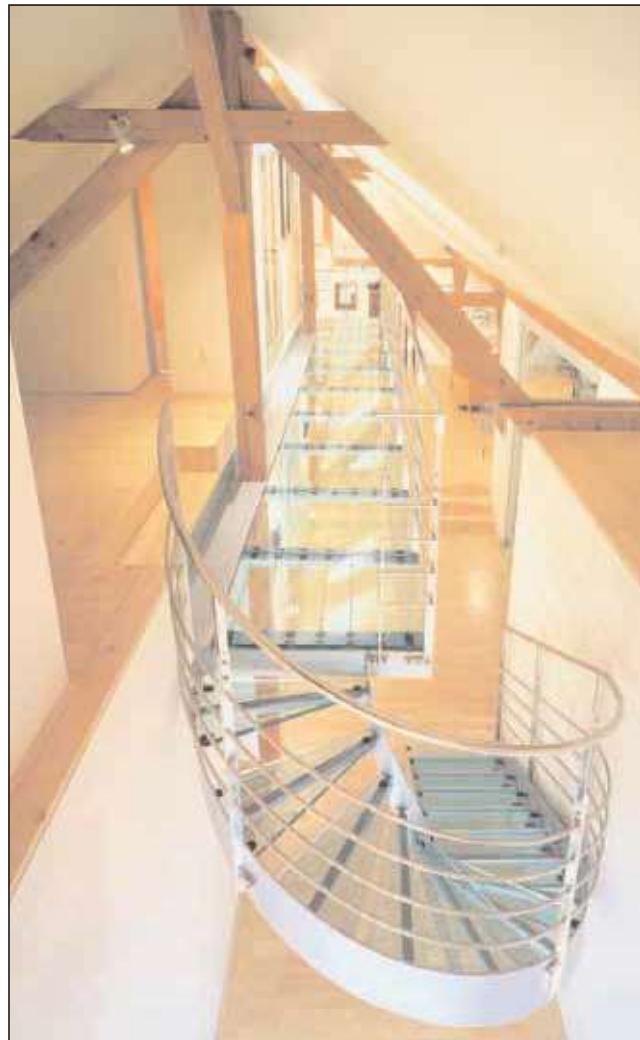
slovníka cudzích slov – „interdisciplinárny odbor zaobrajúci sa vzťahmi človeka a spoločnosti voči technickému dielu, ale tiež aj priemyselné výtvarníctvo – priemyselné návrhárstvo“. /5/ Situáciu komplikuje viacvýznamosť termínu tvorivého procesu pre rozličné sféry činnosti človeka a najmä spätný preklad týchto činností do jazyka pôvodného významu – angličtiny. Anglické slovo design zahrňuje v sebe tak význam francúzskeho dessin (kresba, výkres, plán) ako aj dessein (úmysel, zámer). Takto sa pomerne výstižne zhoduje s vyjadrením činnosti spočívajúcej v tvorbe architektonických diel, ich stanovení formálnych, koncepcných i úžitkových fáz, ktoré určujú jeho vznik a pôsobenie. Ale termín sa dnes používa aj na zovšeobecnené pomenovanie pre návrh a výsledky formovania výrobkov, ktoré majú zjednocovať funkčnú účelnosť a estetický vzhľad. /8/ Základom dizajnérskej tvorby, okrem virtuálnej, grafickej dvojrozmernej podoby, je tvorba prevažne priestorového subjektu. Je to tiež trojrozmerný objem s konkrétnou funkciou, estetickou hodnotou a určujúcou formou. Napriek dodnes nejednoznačnému výkladu termínu dizajn, sa pre problém tejto prednášky môžem oprieť o jednu z mnohých formulácií - tentokrát podľa českej Encyklopédie estetiky z roku 1994, podľa ktorej sa dizajn chápe ako disciplína usilujúca sa harmonizovať životné prostredie človeka - od navrhovania tvarov predmetov bežnej spotreby, cez interiéry pracovné či bytové až po urbanizmus. Môže to byť aj zovšeobecňujúce pomenovanie pre návrh a výsledok procesu formovania výrobku, interiéru, architektúry, ktorý má zjednocovať funkčnú účelnosť a estetický vzhľad. Takáto formulácia je vyhovujúca aj pre interiérový dizajn.

Čo je to interiér?

Toto slovo vo francúzštine znamená vnútrajšok niečoho, ale tiež domov, byt. V latinčine znamená vnútorný, ležiaci vo vnútri, vnútrozemský. Interiérová tvorba vo frankofónnych zemiach, ale aj v Amerike má skôr význam dekorovať, dopĺňať. Dekoratér nevytvára vnútorný objem - len ho dotvára, opticky ho dokončuje materiálom, farbou, doplnkami. Zobytný priestor, vytvorí trebárs aj umelé imidžové prostredie. V slovenskom význame - tvorca interiéru sme mu pridali okrem návrhu jednotlivých prvkov a najmä celkového konceptu aj návrh všetkých častí stavby viditeľných v interieri. Problém sme nazvali stavebný interiér. /9/

V najpozoruhodnejších architektonických dielach býva koncepcia diela natol'ko obsiahnutá priestorovo i materiálovo už v stavebnej časti, že samotný interiér je len organickým zavŕšením tvorby prostredia celého architektonického diela. Pri takýchto komplexných dielach môžeme zároveň hovoriť aj o architektúre interiéru. O architektúre interiéru /vnútornej architektúre hovoríme aj pre jednoznačnejšie vyjadrenie problematiky tvorby vnútorného priestoru. /10/ Tvorba interiéru v našich podmienkach, na rozdiel od frankofónnej oblasti, už nie je chápnaná len ako dekorovanie či zariaďovanie nevyhnutným nábytkom. Považujeme ju za plnohodnotnú architektonicko-výtvarnú činnosť s vlastnými výrazovými prostriedkami a metódami. Možno niekedy máme na mysli aj vnútorný architektonický detail a jeho dizajn.

Máme sa ho snáď pri vstupe do EÚ vzdať, keď nám nebudú rozumieť o čom vzájomne hovoríme?

Byt v podkroví. Bratislava.

Interiérový dizajn je dnes samostatná umelecko - technická disciplína s vlastnými výrazovými prostriedkami a metódami, ktorá dnes syntetizuje podnety iných umeleckých, vedných a technických prejavov. Má svoju metodiku i zákonitosť. Jej široké možnosti ovplyvňovania ľudí kvalitou priestoru sú nepopierateľné. Je to závažné, ale aj zavádzajúce konštatovanie pre túto oblasť umeleckej aktivity. V každom prípade je to konštatovanie, ktoré poukazuje na význam, ktorý sa dnes vo svete prisudzuje aj tvorbe interiéru. Jedna z formulácií zo slovníka cudzích slov, pre význam termínu interiér je - pre konkrétnu funkciu a účel vhodne upravený a vybavený vnútorný priestor, určený na uspokojovanie biologických, spoločenských, kultúrnych a pracovných potrieb človeka. /6/

Po vlastných skúsenostach môžem konštatovať, že *interiér nemožno od architektúry oddelovať*, zároveň však platí, že *by dobré a plnohodnotne nefungoval bez nadväznosti na dizajn – najmä nábytkový dizajn, či dizajn prvkov a systémov vnútorného*

zariadenia. Z uvedeného môžem konštatovať, že interiér integruje architektúru a dizajn, je spájajúcim článkom medzi "malým" dizajnom a "veľkou" architektúrou. Základom pre interiérovú tvorbu je najmä vnútorný trojzberný objem, ktorého tvar, funkcia, rozmery, princip konštrukcie sú východiskom tvorivého prístupu.

Niekoľko slov o profesiách

Architekt - tvorca priestoru - musí vo svojom návrhu objektu akceptovať priestorové vzťahy, vzájomnú nadváznosť vzťahov dispozičných, technických, funkčných i estetických, ale tiež fyziologických a ergonomických. Architekt navrhuje väčšinu priestoru podľa individuálnych požiadaviek budúceho užívateľa.

Dizajnér - tvorca prvku - vychádza pri návrhu subjektu zo vzťahov a súvislostí ergonomických, funkčných, materiálových, technologických a tiež estetických. Dizajnér tvorí - navrhuje produkt zdanliovo bez vzťahov k priestoru, bez súvislostí s kvalitou a úrovňou, kde by sa jeho dielo, (prevažne zo sériovej produkcie), mohlo uplatniť.

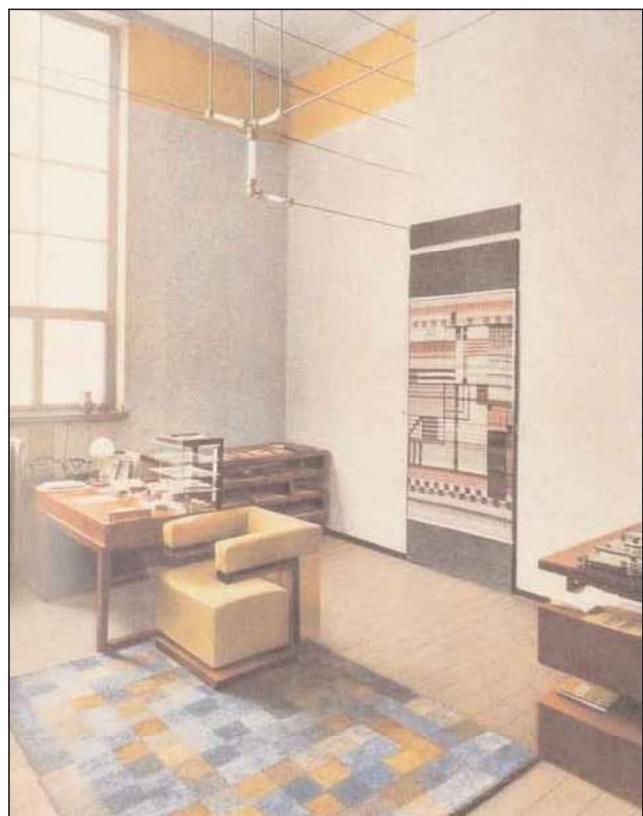

Rodinný dom. Praha.

Svoju vlastnú identitu, individuálnu, ale aj kolektívnu, si vytvárame prostredníctvom vecí, ktorými sa obklopujeme. Dizajnér, ale aj architekt musí byť tiež vykladáčom našich snov, našich túžob a mal by pre nás vytvoriť vhodné symboly. V ideálnej, diferencovanej a veľmi zjednodušenej polohe by sme mohli

definovať postup prác jednotlivých profesii asi takto: Architekt svojim návrhom vytvorí priestor - stavebný objem. Dizajnér navrhne a vymodeluje - vytvorí jeho prvky. Interiérový dizajnér zjednotí, zládi priestor a jeho prvky do harmonického celku, urobí ho obytným. Málokedy však platí takáto jednoduchá schéma. Najvhodnejšie je zrejme spojenie všetkých troch profesii v jednej osobe. Interiérový tvorca je vo svojej ideovej i tvorivej platforme často architekt a dizajnér súčasne. /2/

K tvorbe interiéru možno pristupovať z rôznych pozícii, od produktového dizajnéra až po koncepcnú pozíciu architekta. Je samozrejmé, že dizajnér pristúpi k nastolenému tvorivému problému inak ako architekt. Vyplýva to z podstaty ich profesijného zamerania - kým dizajnér rieši interiér skôr predmetovo ako súbor solitérov, architekt zas priestorovo-

Kancelária Bauhaus. Gropius.

koncepcne ako celok. Ak má autor interiérového projektu ambície vytvoriť kvalitný výsledný návrh, musí v sebe zákonite citliво a fundovane skĺbiť oba spomínané prístupy – priestorovo-koncepcný i prvkovo-dizajnérsky. /7/

Povedané inak, každý dobrý interiérista je rovnakou mierou architektom, chápajúcim priestor a jeho vzťahy v širších súvislostiach, ale zároveň (a v nemalej miere) i dizajnérom so zmyslom pre formu, materiál, či detail.

Ako najlepšie overiť platnosť takýchto závažných tvrdení? Tu je niekoľko údajov a faktov z historie :

a/ Pre porovnanie, vyšie uvedené úvahy potvrdzuje fakt, že takmer všetky hlavné postavy modernistického prúdu

20-30-tých rokov minulého storočia v dizajne boli predovšetkým architekti. Napr. Le Corbusier, Walter Gropius, Marcel Breuer, Mart Stam, Mies van der Rohe, Charles a Ray Eames a ďalší, veľmi výrazne a programovo zasiahli do formovania tohto syntetizujúceho procesu.

Sullivanovu tézu – forma nasleduje funkciu rozvinula architektonická teória funkcionalizmu. Myšlienku, že vonkajšia forma stavby by mala byť určovaná jej vnútornou štruktúrou /11/ - transformovali aj vo svojich dizajnérskych dielach. Architektonickým chápaním potrieb dizajnu sa nutne zamerali najskôr na predmety, ktoré sú súčasťou interiéru a až od nich prešli k významnému dizajnérskemu produktom 20. storočia - k písacím strojom, kávovarom, automobilom.

b/ typickým pre obdobie 2. polovice 20. storočia sa javí tesná symbióza architektúry a dizajnu, ktorých význam v súvislosti s tvorbou prostredia, prerástol hranice len výtvarno-priemyselného návrhu. Hollein prichádza s menej známou inovovanou tézou – forma nenasleduje funkciu, je to veľké rozhodnutie človeka urobiť budovu ako kocku, pyramídu alebo guľu. /12/

Mení sa tiež charakter interiéru a jeho zariadenia. Interiérovú a nábytkovú tvorbu konca minulého storočia nemožno jednoznačne označiť spoločným jednotiacim slohom, avšak jeho progresívny vývoj najviac ovplyvnila Škandinávia a Taliansko (A. Aalto, A. Jacobsen, V. Panton, J. Colombo, bratia Castiglioni a ī.). /11/

Krajský úrad. Banská Bystrica.
I. Petelen, M. Hronský, P. Daniel, J. Chrobák.

c/ Na konci 20. storočia dochádza k prejavom únavy z univerzálnych riešení, nerešpektujúcich individualitu jednotlivca. Vzrástá citlivosť, vnímanosť človeka voči prostrediu a predmetom ktoré ho obklopujú. /2/ Veci - produkty, ktorími je obklopený, nemajú len funkčný a príťažlivý vzhľad, ale aj schopnosť výpovede, zmyslovej stimulácie. Kultúra interiérov spočíva na určitej myšlienke, prvky interiéru sú vytvorené v kontexte s architektúrou, interiér obsahuje atmosféru, stimulačný efekt pred

schematickými a zjednodušujúcimi konceptmi, potláčajúcimi individuálne potreby, želania a špecifiká. (P. Starck, H. Hollein, B. Šípek a mnohí īí). /11/ Konformizmus - snaha po rovnakosti, bol vyštriedaný individualizmom a výsledkom je veľká štýlistická rozmanitosť.

Väčšinou každý z tvorcov, dizajnér či architekt, zažíva ľaživé otázky - ako na to? Takéto otázky a odpovede na ne si podľa doteraz známych vedomostí, dáva len človek. Vieme si však vysvetliť, prečo je len nám daná možnosť vysvetľovať si mnohé - prečo aj ako? To by už bola ďalšia prednáška.

Preto sa sám pokúšam odpovedať na otázku v názve pednášky – navrhovanie interiéru je zrejme architektúra aj dizajn. Nie je ani tak dôležité kde interiérovú tvorbu zaradíme. Dôležitejšie snáď bude vedieť si dať odpoveď na naše každodenné tvorivé otázky a s pokorou, úctou a bázňou (napr. aj k možnosti, že to vôbec vieme) budeme vkladať do priestoru myšlienku, nápad, atmosféru a snažiť sa dať aj jeho prvkom určité posolstvo, krásu a estetickú hodnotu.

Krajský úrad. Banská Bystrica.
I. Petelen, M. Hronský, P. Daniel, J. Chrobák.

Interiérový dizajn je dnes jedným z najvýznamnejších odborov umeleckej činnosti, ktorý dnes už presvedčivo nadobudol svoju autonómiu. Necharakterizuje ho len dekorovanie či navrhovanie jednotlivých prvkov interiéru. Je novým konceptom prostredia, ktorý sa odvíja na ceste od návrhu jedného predmetu k špecifickým komplexným riešeniam priestoru, alebo naopak, od celkovej koncepcie priestoru až po predmet a jeho detail. /2/ Súčasný systém delenia študijných odborov v Európe /ISCED/ a adaptovanie nášho do príbuznej podoby nás nútí zamýšľať sa nad jeho presnejšou, jasnejšou formuláciou a jednoznačne zaradiť tie „naše“ do správnej kolónky. Aj keď je navrhovanie interiéru možné chápať ako súčasť odboru dizajn /2.2.6/, ale aj odboru architektúra a urbanizmus /5.1.1/, pri rešpektovaní pravidiel ISCED takýto druh tvorby vnútorného priestoru patrí do odboru dizajn.

V nie až tak dávnej dobe bol interiér vylepšovateľom - dokončovateľom socialistického staviteľského "umenia". Chcel by

som veriť, dúfam, že spoločne s Vami, že dobrý interiér bude minimálne pre najbližšie obdobie - aspoň pre ďalšie tisícročie - integrovanou súčasťou celkovej kvality architektúry, ale zároveň aj excelentného dizajnu.

Literatúra

- /1/ ROČENKA Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja – 1996. – Bratislava : MVRR, 1997.
- /2/ PETELEN, I.: Interiérový dizajn. In: Zborník z medzinárodného sympózia - Nábytok 2002. – Zvolen : DF TU.
- /3/ Interiér. Skriptá. – Bratislava : FA STU, 2003.
- /4/ OSIČKA, A. - POLDAUF, I.: Anglicko - český slovník. – Praha : Nakl. ČSAV, 1957.
- /5/ ŠALINGOVÁ, M. - MANÍKOVÁ, Z.: Slovník cudzích slov. – Bratislava : SPN, 1979.
- /6/ KOULA, J. - KUŽELKA, K.: Dnešní byt. - Praha : SNTL – SVTL, 1962.
- /7/ HRONSKÝ, M.: Dizajn a interiérová tvorba. Dizertačná práca. – Bratislava : FA STU, 1998.
- /8/ BURDEK, E. B.: Design, Geschichte, Theorie und Praxis der Produktgestaltung. – Koln : Du Mont Buchverlag, 1991.
- /9/ HAVAŠ, P. a kol.: Architektonizácia, estetizácia a humanizácia uličného interiéru. CMZ, VÚ - 06/199.
- /10/ Tento pojem bol v ČSR používaný už v roku 1962 /vid lit. 6/ a tiež Šaling, S. - Laca, C.: Stavebnícky náučný slovník. – Bratislava – Praha : SVTL - SNTL, 1966. Na Slovensku bol používaný tiež v roku 1965, napr. E. Toran v Katalógu 5. celoslovenskej výstavy úžitkového umenia a priemyselného výtvarníctva, tiež P. Michalides a L. Petránsky v ďalších ročníkoch.
- /11/ PETRÁNSKY, L.: Architektonický design (pojem a problém). Nepublikovaná štúdia, 2003.
- /12/ HOLLEIN - nová téza.
<http://www.icon-magazine.co.uk/issues/018/hollein>.
- /13/ JIŘIČNÁ, E. : E. Jiřičná o sebe a o architektúre. Londýn, 1999.
J. Colombo: Totálny nábytkový prvk.

Jiřičná: Obchod Joseph. Londýn.

Recenzný posudok

Autor príspevku prof. Ing. arch. akad. arch. Ivan Petelen, PhD. pôsobí v súčasnosti ako vedúci Ústavu architektúry II na FA STU. Ťažiskom jeho práce i pedagogickej a odbornej aktivity je predovšetkým otázka navrhovania interiéru. Tak vznikla aj jeho inauguračná prednáška Navrhovanie interiéru – architektúra alebo dizajn? Predložená práca je postavená okrem stručného historického pohľadu na oprávnenie tvorby interiéru v architektúre, ktorá vytvára základný priestorový rámec pre interiérovú tvorbu. Zároveň veľmi správne dopĺňa problematiku a jednotlivé vzťahy aj potrebou dizajnu. V tomto smere napokon aj formuluje časť úsilia pracoviska, ktoré vedie.

Je skutočne ťažko rozlísiť pevné hranice medzi architektonickou, interiérovou a dizajnérskou tvorbou. Vzájomne sa prelínajú, dopĺňajú a tvoria – prirodzene v kvalitných prácach – organický celok. Rád akceptujem konštatovanie, že kvalita interiérov sa podieľa aj na kvalitách nášho života, pričom zahrňuje aj pracovné, bytové a prostredie pre voľný čas. Je to otázka psychologická a v súčasnosti sa o týchto možnostiach vedú rôzne polemiky.

Ivan Petelen si to uvedomuje a bez **ambície** o exaktné formulácie načrtáva významové vzťahy jednotlivých profesii. Opiera sa predovšetkým o poznanie zahraničného a domáceho materiálu, ale najmä o svoje osobné skúsenosti, ktoré v priebehu niekoľkých desaťročí dokumentoval vo viacerých svojich prácach. Ďalším pozitívom – ktoré teraz v prednáške a monografii zdôrazňovala aj prof. Eva Jiřičná - je nevyhnutnosť uplatnenia funkčnosti toho-ktorého objektu. Je to napokon ďalší problém – predovšetkým v oblasti dizajnu – že sa tvoria kreatívne veci, ktoré nie sú funkčné, ale sú navrhované pre výstavy, či iné podujatia ako objekty, ktoré majú úplne iný program. Osobitnú kapitolu predstavuje problém formulácie dizajnu. Je to ďalšia otázka, ktorá v súčasnosti, ale aj v minulosti, vyvolávala od začiatku 20. storočia najrôznejšie polemiky. Najnovšia je definícia zo zasadania ICID v americkom Aspene. Domnievam sa, že aj táto pomerne široká poučka bude čoskoro podrobenná revízii (podobne ako zaujímavý návrh T. Maldonáda). Autor príspevku sa preto správne rozhodol použiť pomerne jednoduchú formuláciu z českej Encyklopédie estetiky z roku 1994 - dizajn sa tu interpretuje ako „disciplína usilujúca sa harmonizovať životné prostredie človeka – od navrhovania tvarov predmetov bežnej spotreby, cez interiéry pracovné či bytové až po urbanizmus. Môže to byť aj zovšeobecňujúce pomenovanie pre návrh a výsledok procesu formovania výrobku, interiéru, architektúry, ktorý má zjednocovať funkčnú účelnosť a estetický vzhľad“.

Aj pre vymedzenie **pojmu** interiérový dizajn si vybral jednu z formulácií zo slovníka cudzích slov.

V záverečnej časti sa venuje pojmom niektorých profesii (Architekt – tvorca priestoru, Dizajnér – tvorca prvku atď.). Zároveň načrtáva proces a zmysel tvorby jednotlivých autorov, pričom sa dotýka aj situácie z konca 20. storočia. Prirodzene koniec 20-teho a najmä prvé roky 21. storočia prinášajú už nielen rozmanitosť samotnej tvorby, ale aj víziu a opodstatnené hľadanie filozofických, sociologických, psychologických a iných otázok.

Petelenov príspevok je v každom prípade vhodným vstupom (neraz aj pozitívne provokujúcim) do súčasnej diskusie o povahе a možnostiach dizajnu a interiéru vo vzťahu k architektúre. Je dobrým základom pre využitie v pedagogickom procese na FA STU. Považujem za správne, že Petelen využil svoje doterajšie tvorivé poznatky a opieral sa o základnú literatúru. Dal takto príspevku nielen prehľadnosť, ale aj jednoznačnosť svojich názorov.

- sk -

Recenzný posudok

Inauguračná prednáška prof. Ing. arch. akad. arch. Ivana Petelena, PhD. sa zaoberá aktuálnou problémovou oblasťou

Le Corbusier - Jeaneret - Periand: Sezon. 1928

vzájomných vzťahov, súvislostí a významu architektúry, interiéru a dizajnu.

Z úvodných všeobecných analýz jednotlivých fenoménov, konkrétnie definuje v zmysle odborného pojmového aparátu:

- čo je architektúra,
- čo je dizajn,
- čo je interiér.

Syntetizuje výsledky analýz do formulácie pojmu „Interiérový dizajn“ – ako samostatnú umelecko – technickú disciplínu s vlastnými výrazovými prostriedkami a metódami.

Príkladom vo väzbe na recenzovanú tému je realizátor myšlienky „uceleného umeleckého diela „Josef Hoffmann významný predstaviteľ rakúskej geometrickej secesie, spoluzakladateľ Wiener Werkstätte, legenda rakúskeho dizajnu, Quadratll – Hoffmann.“

Je najvyšší čas zaoberať sa problematikou interiéru, vnútorným priestorom, v ktorom sa pohybujeme dve tretiny svojho života, čo má výrazný vplyv na kvalitu života jeho užívateľa.

Okrem architektov a dizajnérov by sa mali zaoberať kvalitou interiéru od jeho konceptu, návrhu, realizácie a procesu užitia i špecialisti z odboru psychológie, sociológie a medicíny s vyústením do študijného odboru so špecifickými študijnými programami.

Inauguračná prednáška prof. Ing. arch. akad. arch. Ivana Petelena, PhD. upozorňuje v aktuálnom čase a v originálnom podaní na problémovú oblasť interiérovej tvorby v rozsahu a štruktúre s osobitým prínosom pre danú vedeckú a umeleckú oblasť.

prof. Ing. Štefan Schneider, PhD.